

SEKTÖREL
DİPLOMASİ
KANALLARI

FINANS DİPLOMASİSİ

Sektörel Diplomasi İnşası

TASAM
TÜRK ASYA STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
TURKISH ASIAN CENTER FOR STRATEGIC STUDIES
www.tasam.org

STRATEJİK VİZYON BELGESİ

FINANS DİPLOMASİSİ

“Sektörel Diplomasi İnşası”

Finans diplomasisi bir ülkenin ulusal çıkarlarının finansal düzlemde gözetilmesini ve geliştirilmesini sağlayan tüm faaliyetlerin ortak adıdır. 1930’lu yıllarda yaşanan büyük buhran sırasında önemli ülkelerin finans bürokratlarının ikazları hariç, 1971 yılına dek her ülke kendi finansal politikalarını kendileri belirlemekteydi ve finansal anlamda diplomatik faaliyetler oldukça sınırlıydı. İkinci Dünya Savaşı’nın ardından sistem düzeyinde ABD öncülüğünde gerçekleştirilen finansal düzenlemeler ve oluşturulan kurumlar 1960’lı yılların sonuna dek bir şekilde işlerliğini korumuştur.

1971 yılında altın standardının çöküşü, 1973 petrol krizinin küresel düzeyde ekonomik ve finansal krize dönüşmesi ve neoliberal ekonomik anlayışın yaygınlaşması finans diplomasisi anlayışının gelişmesine zemin hazırlamıştır. Nitekim o zamanki adıyla G-5 Dışişleri Bakanları uluslararası finansal sorunları görüşmek üzere 1974 yılında ilk kez toplanmıştır. Bu tarihten itibaren sadece acil önlemlerin değil uluslararası finansal sistemin uzun vadeli yapısının da görüşüldüğü toplantılar düzenlenmiştir. Finansal sorunlar sadece devlet başkanları zirvelerinde değil, belli aralıklarla toplanan merkez bankaları başkanları ve maliye bakanları toplantılarında da ele alınmaya başlamıştır. Bu şekilde finans diplomasisi uluslararası ilişkilerin temel sütunlarından biri hâline gelmiştir.

Finans diplomasisinin en temel özelliklerinden biri bu alandaki faaliyetlerin dışişleri bakanlıkları dışında yürütülmesidir. Nitekim dışişleri bakanları finansal alandakiler dâhil her türlü diplomatik faaliyetin dışişleri bakanlıklarınca yürütülmesi gerektiğini ileri sürmüşler, maliye bakanları ise finansal alandaki müzakerelerin özel uzmanlık gerektiren bir ekip işi olduğunu, dolayısıyla finans uzmanlarınca yürütülmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Son dönemde finansal bakımdan güçlü ülkelerin maliye bakanlıkları belli başlı ülkelerin başkentlerindeki büyükelçiliklerine merkez bankaları ile ilgili ve diğer finansal sorunları takip etmek üzere kendi bürokratlarını atamaya başlamışlardır. Avrupa Merkez Bankası (ECB) ise bölgesel entegrasyon faaliyetlerinin finansal boyutunu işaretleyen bir finansal diplomasi kurumu örneği teşkil etmektedir.

Finans diplomasisinin günümüzdeki en çarpıcı örneklerinden biri de finansal bakımdan güçlüğü düşmüş ülkeler ile kreditor ülkeler ya da IMF gibi uluslararası kurumlar arasında yürütülen faaliyetlerdir. Mali kriz yaşayan ülkelere yürütülen diplomatik faaliyetlerin ilk çarpıcı örneklerinden biri Osmanlı Devleti’nin borç krizini aşmak üzere kurulan Düyun-u Umumiye kurumudur. 1. Dünya Savaşı’nın mağluplarına yüklenen savaş tazminatları ve savaş sonrası politikaları da finans diplomasisinin başka örneklerini teşkil etmektedir.

1990'lı yıllarda Meksika, Rusya, Arjantin ve Türkiye gibi ülkelerdeki finansal krizlere IMF tarafından müdahale edilmesi ve son dönemde Yunanistan'ın borç krizi nedeniyle AB ve IMF ile yürütülen müzakerelerin sadece o ülkelerin yaşadıkları borç krizinin aşılması ya da bölgesel ve küresel finans sisteminin işleyişi ile ilgili olmadığı anlaşılmıştır. Borçlu ülkelere karşı yürütülen finansal müdahaleler siyasi nüfuzu derinleştirme amacıyla da kullanılmaktadır. Öte yandan, borçlu ülkeler de jeopolitik konumlarını ve siyasi manevra kabiliyetlerini daha iyi koşullarda borçlanma amacıyla kullanma arayışına girebilmektedirler.

1970'li yıllardan itibaren finans diplomasisi açısından, baskısı her geçen gün artan diğer aktör grubu çok uluslu yatırım firmaları ve derecelendirme kuruluşlarıdır. Çok uluslu yatırım firmalarının sayısı ve bu firmaların sahip oldukları sermaye önceki dönemlerle karşılaştırılamayacak oranda artmıştır. Doğal olarak bu firmaların uluslararası ilişkiler alanındaki etkisi de artmıştır. Bilgisayar teknolojileri ve internet, işlem sürelerini ve maliyetlerini minimum düzeye indirdiği için bu firmaların faaliyetleri orantısız bir biçimde tarihin en üst düzeyine çıkmıştır. Ne var ki, bu firmaların uluslararası alandaki görünürlükleri güçlerine ve etkilerine oranla son derece düşüktür. Dolayısıyla ulus devletler sadece dış borç sorununu çözmek için değil, ulusal finans kurumları ile çok uluslu firmalar arasındaki ilişkileri yönetmek için de finans diplomasisine ihtiyaç duyacaklardır.

Turizm rehberlerinin turizm diplomasisinde, akademisyenlerin eğitim diplomasisinde olduğu gibi birer diplomat sorumluluğu ile davranmaları kaçınılmazdır. Ama turizm ve eğitim alanında bireylerin etkileri büyük ölçüde kendi görüştükları çevrelerle sınırlıyken, finans alanında faaliyet gösteren uzmanların faaliyetleri tüm bir ülkenin finansal kapasitesini ve dolayısıyla tüm ekonomik ve siyasi gücünü etkileme potansiyeline sahiptir. Bu durum finansal diplomaside görev alacak kişilerin yetiştirilmesinde ve kurumların geliştirilmesinde ne denli titiz davranılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Finans diplomasisi ile bir şekilde ilişkili olan aktörler attıkları adımların ulusal çıkarlar açısından ne anlama geldiğini çok iyi bilmek durumundadırlar. Dolayısıyla finans diplomatları sadece bağlı oldukları kurumun finansal ihtiyaçlarını ve dengelerini değil, ülkelerinin siyasi, jeopolitik ve ekonomik çıkarlarını da nazarı itibara alan bir anlayış çerçevesinde faaliyet göstermelidirler. Bu noktada hükümete ve bürokrasiye düşen görev ulusal çıkarlar çerçevesinde tüm ulusal finansal hareketlerin koordinasyonunu sağlamaktır.

Finans diplomasisi alanında göz önünde bulundurulması gereken bir diğer önemli aktör de uluslararası derecelendirme kuruluşlarıdır. Yunanistan ve Türkiye gibi ülkelerin kredi derecelendirme kuruluşlarının sıralamaya alınış tarzı; bu kuruluşların derecelendirme yaparken sadece mali ve ekonomik dengeleri gözletmedikleri, küresel ekonomik ve siyasi güç merkezlerinin çıkarlarını da gözetten bir takım siyasi mülahazalar içerisinde de oldukları inancını gittikçe güçlendirmektedir. Dolayısıyla finans diplomasisi, faaliyetlerinde ülkenin finansal çıkarlarını koruma ve ihtiyaçlarını karşılama noktasında diplomasinin diğer alanlarından da yararlanarak tüm siyasi, ekonomik, jeopolitik koşulları göz önünde bulunduran bir yaklaşım geliştirmelidir.

Son yıllarda İstanbul'un bölgesel/küresel bir finans merkezi hâline getirilmesi amacıyla ciddi faaliyetler yürütülmektedir. Bu konuda ulaşım ve iletişim altyapısının hazırlanmasından, insan kaynaklarının geliştirilmesine ve hukuki çerçevenin düzenlenmesine kadar birçok bir ciddi adım atılmaktadır. Bu yöndeki çabaların finansal alanda yürütülen çabalarla bütünleştirilmesi ve etkin sonuç alınabilmesi için de finans diplomasisinin etkin biçimde kullanılması gerekmektedir.

Tüm bu açıklamalar çerçevesinde bir ülke için finans diplomasisi faaliyetlerinin sağlam bir finansal alt yapı oluşturulması ile başladığı ileri sürülebilir. İç ve dış borçlanma parametrelerini sağlıklı bir denge üzerine oturtan ve ülkelerindeki finansal hareketleri siyasi ve ekonomik bakımdan azami ulusal fayda elde edecek şekilde tanzim eden ülkeler finans diplomasisi bağlamında sağlam bir zemin teşkil etmiş olurlar. Finans diplomasisi de, gereğince geliştirildiği ve yürütüldüğü zaman, bu zeminin daha da sağlamlaşmasına ciddi katkılar sağlar.

Bu bağlamda **Sivil Global 2015-2023-2053** "Global Sivil Diplomasi İnşası Programı" kapsamında gerçekleştirilecek **Finans Diplomasisi Çalışma**'nın ulusal ve uluslararası alanda işbirliği imkânlarının proaktif yaklaşımlarla geliştirilmesinde çok yönlü faydalar ve önemli katkılar sağlayacağını umuyoruz.

Ana Tema

Sektörel Diplomasi İnşası

Alt Temalar

Tarihsel Arka Plan: Düyun-u Umumiye'den Neoliberal Çağa Finansal Diplomasi

Ulusal Finansal Yapının Tahkimi ve Finansal Diplomasi

Küresel Finansal Güçler, Finans Merkezleri (New York, Londra, Paris, Berlin, Tokyo, Shanghai, Hong Kong vb) ve Finans Diplomasisi

Uluslararası Örgütler (IMF, Dünya Bankası vb) ve Finans Diplomasi

Çok Uluslu Finans Firmaları / Kreditör Firmalar ve Finans Diplomasisi

Uluslararası Derecelendirme Kuruluşları ve Finans Diplomasisi

Uluslararası Hukuk ve Finans Diplomasisi

Bölgesel Entegrasyon Faaliyetleri ve Finans Diplomasisi

Devlet-dışı Aktörler, Sivil Toplum Kuruluşları ve Finans Diplomasisi

Yükselen Ekonomiler, Yeni Fırsatlar ve Finans Diplomasisi

Enformasyon, İletişim ve Ulaşım Teknolojilerindeki Gelişmeler ve Finans diplomasisi